

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *— 5 —*

Cím: *Filharmonia*

Forrás:

Nemzeti Újság

Osztályozás

Tárgy

78 (064.5)

Hely

Idő

"1923"

Személy

Bp

1923. 11. 13.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Filharmonia

— A harmadik hangverseny-est —

Azon a kis emelvényen, amely a karmestérgesztyűsok és a vezérkönyv számára van körülkerítve s a zeneakadémiai hangversenypódiumon egy foglal helyet, mint a parancsnoki hid a hajófedélzeten: Dohnányi Ernő karszó alakja áll. Előtte sűrű erdő hangszerekből, kótasílványokból és feketeruhás urakból. Az erdő még csöndes, de a feketeruhás urak kezében a startra készen álló vonó, dobverő, fagott, hárfá és fuvola már jelzi, hogy néhány másodperc múlva sutogni és zugni fog. Dohnányi hátratekint: ez a tekintet a terepet kémleli, végigfut az estélyiruhás hölgyek és szmokingok széksorán fel egész a karzatig, ahol a legáhitatosabb rajongók ülnek s szól azoknak a megrögzött későnjövőknek, akik semmiféle hangversenyről vagy bemutatóról nem hiányozhatnak. Aztán halk kopogás, a karmesteri pálcá levegőbe emelkedik s valahol az erdő mélyén, ahol a fuvóhangszerek táboroznak, lassu tempóban mély és majestetikus hangok szállnak fel. Megkezdődött a harmadik filharmoniai hangverseny.

A zenekar már teljes erővel szól, valamennyi hangszer szerepet kapott s önkéntelenül figyelni kezdem a közönséget. Nem érdektelen tanulmány ez, mert a taps, ami fel szokott hangzani, sokszor csak u arisztokratai igény s a zenemű igazi bírálatát jobban meg lehet állapítani az arcokról, a fejek tartásáról, a szemek viselkedéséről akkor, amikor a nézőtér vidékén, a tömött sorokban még csönd van. Ami az arcokat jelen esetben illeti: a zenekar játékában széles ível kibontakozó hangéppimény eleinte a határozott kíváncsiság vonalait írta rájuk. Aztán, mintha valami láthatatlan spongya törülgetni kezdené rájuk az érdeklődést: a levegőben már nem kemény a zene mágneses ereje, amely a figyelmet a játékra, a hangok beszédére koncentrálja. Némelyek a csillárt nézik s amikor Dohnányi pálcája záró gesztussal a zenemű végét jelzi, egy mellettem ülő hölgy, keztyűs kezében a műsörtartva, inkább resignáltan, mint lelkesedve azt kérdezi, hogy ki ez a Bella Rudolf. Az első szám ugyanis az 6. Ünnepi nyitánya volt. A filharmonikusok programján most szerepelt először. Nagyszabeni születésű s külföldön, Csernovitzban él. Jól képzett muzsikuss, de nyitánya ünnepi nyitálynak halvány nyitány.

Második szám. Azon az oldalajtón, amelyen a művészek jönnek és távoznak, annak a zongoraművésznek kissé tözsedebizományosi alakja jelenik meg, aki valahányszor Budapesten időzik, a lipótvárosi szalonokban heves Chopin-láz üt ki. A primhegedűsök és csellisták közt helyet csinálnak a zongorának s a fekete hangszer elé odaül a Schwarzkünstler, Friedmann Ignác. Saint-Saens zongoraversenyei közül a g-moll koncertet játszotta. Szellemes zenekari hatásokkal átszőtt műve ez a francia mesternek, amely akkor is elegáns, amikor kecses semmisségeket mond. Ami az uralkodó zongoraszólamban rendkívüli nehézségként tornyosodik a pianista elé: azon Friedmann Ignác úgy száguldott át, mint a robogó gyorsvonat az eléjefekvő emberen, hallatlan könnyedségre és hallatlan erő kifejtésre képes ujjaitval a bonyolult futamokat és fogásokat szlute maga alá söpörte. De a muzsikuss is, amely Friedmannban gyakran problematikus érték, ezuttal hiánytalanul jelen volt a játékában. Az a hisztérikus vonás, amely modorságainak és önkényeskedéseinek éltetője, nem jutott szóhoz, bár ebben talán produkciójának kötött természetű is gátolta: a karmesteri pálcá és a zenekari kíséret abroncsa. Mindegyik tételnél, de különösen a száguldászerű harmadik rész után, amikor egy győzelmesen végzett munka hadvezéri mozdulatával kelt fel a zongorától, tapsorkán jutalmazta.

Volt idő, nem éppen a messze múltban, amikor a filharmonikusok hangversenyein fehér hollószériu jelenség volt az a zeneköltő, akinek névjegyén nem ékeskedett a német iskola címere. Ez a különben nagyszerű testület az északi muzsikát, az oroszokat még szívesen propagálta, de például Debussyt úgy kellett tőle kisüregetni. Elsősorban a német egalj felé orientálódott, pedig a helyzet az volt, hogy az utolsó harminc év alatt francia földön egymás után nőttek ki a szimfonikus zene korintusi oszlopai s vagy tiz esztendeje erőteljesen felnyomultak az olaszok. Ezt a tiz esztendőt eltakarták előlünk a háborús évek is, s csak ma látjuk egyre világosabban, hogy az opera

Verdi-, Mascagni-, Puccini-, Giordano-féle vonala mellett, az olaszok nagyértékű szimfonikus zenét mondhatnak a magukénak Zandonai, Matipiero s a filharmonikusok mai estjén szereplő Respighi a vezértehetséggel ennek a muzsikának, amelyben fajtabeli jellemvonások élnek, az olasz ég melódia- és harmónia-termő szépsége, amelynek semmi köze sincs a matematikailag szerkesztett, agyonerőszakolt kakofóniákhoz, a Schönberg-féle körzet nagyképű és siváran hangzó nyekergéseivel. A filharmonikusok Respighinek a *Gnómok balladája* című művét mutatták be, s mint a múlt évben előadott Római kutak, ez is arra a gazdag képzeletű zeneköltőre vall, aki raffinált tudással nemcsak hangszereket, hanem mondanivalókat közöl, amelyeknek meghallgatása nem jelent elpazarolt pillanatokat.

Az est *Haydn*-nal végződött, a D-dúr szimfóniával. Mit mondjunk róla, erről a némes muzsikáról, amely Dohnányi pálcája alatt a legteltesebb tisztasággal elektrizálódik? Nagyapáink még gyertyafény mellett hallgatták, ma autók álltak a Zeneakadémia kapuja előtt. Sok minden változott azóta, de ebben a szimfóniában az élet tüze változatlan.